

Motion till riksdagen

1989/90:K210

av tredje vice talman Bertil Fiskesjö m.fl. (c)

Grundlagsreglering av svenska medborgares rösträtt

Rösträtten är en grundläggande demokratisk rättighet. Skyddet för denna rösträtt är av allra största vikt. Svenska medborgares rösträtt vid val till riksdagen skall vara garanterad i grundlag. Detta skall gälla för alla medborgare.

Så är det inte i vårt land. En grupp medborgare, utlandssvenskarna, tillerkänns rösträtt enbart genom bestämmelser i vallagen. Det innebär att deras rösträtt kan begränsas eller avskaffas genom ett enda beslut med enkel majoritet i riksdagen.

Vi anser att detta inte är en acceptabel ordning. Vi har därför vid upprepade tillfällen föreslagit att grundlagen ändras så att även utlandssvenskarnas rösträtt kommer att omfattas av grundlagens skydd.

Svenska medborgare som vistades utomlands var länge – på grund av de regler som gällde för mantalsskrivning och röstlängd – helt berövade rätten att utöva den rösträtt som medborgarskapet formellt berättigade dem till.

I etapper har dessa medborgare sedermera tillerkänts rätten att utöva sin rösträtt. Sålunda beslöt riksdagen 1967 att den som någon gång under de senaste fem åren varit kyrkobokförd i Sverige efter ansökan skulle uppföras i röstlängd.

1975 utsträcktes kvalifikationstiden till sju år. Två år senare, 1977, beslöt riksdagens dåvarande majoritet – socialdemokrater och kommunister röstade emot – att tidsgränsen helt skulle slopas.

Motiveringen var principiell: Svenska medborgare skall inte av tekniska skäl frånkännas en medborgerlig rättighet av grundläggande demokratisk betydelse. Det var dessutom för dem som drabbades av den tidigare tidsgränsen av naturliga skäl svårt att förstå, att den rösträtt de kunnat utöva i ett val gick förlorad i nästa.

Det sätt på vilket dessa gruppers rösträtt reglerats är dock – som vi framhållit ovan – högst otillfredsställande. Det ger inte ett tillräckligt skydd mot att bestämmelserna ändras genom ett enda riksdagsbeslut med enkel majoritet.

Frågan är ingalunda av enbart teoretiskt intresse. Det visar bl.a. det förslag som i enlighet med den socialdemokratiska regeringens direktiv lades fram av 1983 års rösträttskommitté – (SOU 1984:11). Kommittén föreslog nämligen att utlandssvenskarnas rösträtt skulle inskränkas. De som vistats utomlands mer än tio år skulle fråntas rösträtten.

Bakom detta förslag stod de socialdemokratiska och kommunistiska leda-

möterna. Samtidigt föreslog utredningsmajoriteten att utländska medborgare skulle ges rösträtt också i riksdagsval.

Dessa förslag har ännu inte framlagts i riksdagen. Resonemang av likartat slag har dock senare förts i den s.k. medborgarskapskommittén betänkan- den, dvs. att bosättningen och inte medborgarskapet skall vara avgörande för rösträtten.

Den viljeinriktning som den socialistiska majoriteten således angett är djupt oroande och visar hur angeläget det är att skyddet för de svenska medborgarnas rösträtt förstärks.

En riksdagsmajoritet skall inte under en löpande mandatperiod – av valtaktiska eller andra skäl – kunna ändra på de grundläggande rösträttsvillko- ren. Förslag om sådana ändringar måste åtminstone kunna underställas fol- ket i val. För att detta skall kunna garanteras krävs det att rösträtten är grundlagsskyddad.

Vi har som nämnts inledningsvis krävt detta vid varje riksmöte sedan flera år tillbaka. Detta krav har avvisats av den socialistiska majoriteten, till vil- ken även miljöpartiet anslöt sig vid det senaste beslutstillfället.

Någon annan förklaring till detta än att man fortfarande har för avsikt att vid lämpligt tillfälle inskränka utlandssvenskarnas rösträtt är svår att finna och har heller inte getts i de debatter som förts i riksdagen.

Vi återkommer därför med vårt krav. Vi föreslår således att den särbe- stämmelse som nu finns i regeringsformen 3 kap. 2 § och som möjliggör för- ändringar av utlandssvenskarnas rösträtt genom ändring av vallagen utgår. Därmed blir det klart fastlagt att rösträtten vid riksdagsval för alla svenska medborgare enligt grundlagen är knuten till medborgarskapet. Vi framläg- ger förslag till den lagändring som krävs.

Hemställan

Med hänvisning till vad som anförts i motionen hemställs

att riksdagen beslutar att 3 kap. 2 § regeringsformen skall ha föl- jande lydelse:

Rösträtt vid val till riksdagen tillkommer svensk medborgare som är eller någon gång varit bosatt i riket. Den som icke har uppnått aderton års ålder har ej rösträtt.

Stockholm den 11 januari 1990

Bertil Fiskesjö (c)

Bengt Kindbom (c)

Stina Eliasson (c)

Anders Svärd (c)

Rosa Östh (c)

Kjell Ericsson (c)

Martin Olsson (c)

Ingbritt Irhammar (c)

Birger Andersson (c)

Hugo Andersson (c)